

ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ЧИТАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто технологію навчання комунікативного читання у початковій школі на базі тексту.

Читання іноземною мовою як комунікативне вміння та засіб спілкування є, поряд з усним мовленням, важливим видом мовленнєвої діяльності та найбільш розповсюдженим способом іноземної комунікації, яким учні початкової школи мають оволодіти згідно з вимогами чинної програми та Державного стандарту з іноземної мови.

В історичному плані читання виникло пізніше, ніж усне мовлення, проте на його основі стало важливим засобом спілкування та пізнання. Завдяки читанню передається досвід людства. Уміння читати дає можливість користуватися літературою, написаною іноземною мовою для пошуку інформації, задоволення своїх читацьких інтересів, удосконалення вмінь усного мовлення.

Читання є рецептивним видом мовленнєвої діяльності, який включає техніку читання і розуміння того, що читається. У зв'язку з цим виділяють змістовий та процесуальний аспекти діяльності читача.

Для формування адекватних умінь читання велике значення має характер текстів: їх зміст, інформативність, цікава фабула. Саме від якості текстового матеріалу залежить мотивація читацької діяльності учнів.

Зміст текстів визначає відношення учнів до читання, а також можливості розв'язання тих освітніх і виховних завдань, які ставляться перед іноземною мовою як навчальним предметом.

Змістовий аспект читання залежить від процесуального і полягає в досягненні розуміння інформації, яка сприймається читачем, завдяки декодуванню графічних знаків та смислових зв'язків тексту.

До іноземних текстів для читання пред'являються наступні умови:

1. Ідейно-виховна цінність текстів.
2. Пізнавальна цінність текстів, науковість їх змісту.
3. Відповідність змісту текстів віковим особливостям та інтересам учнів.

Згідно з вимогами чинної програми з іноземної мови для загальноосвітніх навчальних закладів, учні початкових класів повинні знати букви алфавіту; основні звукобуквенні відповідники, розпізнавати та читати окремі вивчені слова, словосполучення та прості непоширені речення. Також вимагається вміння читати вголос і про себе з розумінням основного змісту короткі прості тексти (з дотриманням орфоепічних норм), розуміти нескладні автентичні різнопланові тексти (значення незнайомих слів розкриваються на основі здогадки, малюнка, подібності до рідної мови).

Питанням навчання комунікативного читання займалися, зокрема, британські методисти Джил та Чарльз Хедфілд [1], які пропонують зібрання різноманітних ігор для навчання комунікативного читання, також Елізабет Грей [2] наводить приклади навчання комунікативного читання за допомогою підстановчих таблиць та малюнків. Пітер Вінні [3] розробив вправи для розвитку комунікативного навчання на основі запитань, малюнків, текстів. Також цим питанням займався український методист Бічич О.Б. [4] який наводить приклад робіт із текстом на уроці з метою навчання комунікативного читання.

Однак спостереження за навчальним процесом у загальноосвітніх школах показують, що учні часто читають без розуміння прочитаного та недостатньо засвоюють інформацію, що є одним з найефективніших шляхів отримання необхідної інформації.

Для подолання цих труднощів потрібно більш адекватно враховувати психологічні особливості молодших школярів. Психологічна готовність до шкільного навчання – це складне утворення, до структури якого входить особистісна інтелектуальна і соціально-психологічна готовність. Дитина в цьому віці спрямована на інтелектуальні знання. Майже всі діти приходять до школи з прагненням учитися, вони ставляться до учіння як до серйозної діяльності.

В учнів молодшого шкільного віку формуються різноманітні навчальні мотиви. Їм подобається вчитися, читати, писати. З психологічної точки зору процес сприйняття та розуміння тексту безпосередньо пов'язаний з мисленням та пам'яттю. Молодший шкільний вік характеризується значними якісними змінами, які відбуваються в розвитку пам'яті дитини.

Розвиток пам'яті молодших школярів полягає в зміні співвідношення мимовільного і довільного запам'ятовування, образної та словесно-логічної пам'яті.

У молодшому шкільному віці відбувається інтенсивний розвиток довільної пам'яті, довільного запам'ятовування й відтворення. Але без спеціального керівництва розвитком пам'яті молодші школярі звичайно використовують тільки найпростіші способи довільного запам'ятовування і відтворення.

Розвиток довільної пам'яті не означає послаблення мимовільних видів запам'ятовування. Вони відіграють важливу роль у збагаченні досвіду молодших школярів.

Сприймаючи текст, читач виділяє в ньому окремі ланки, які є для нього найбільш суттєвими та зрозумілими. Пам'ять при цьому допомагає мисленню. Ці складники процесу читання нерозривно пов'язані між собою. Від якості сприймання залежить характер і рівень розуміння тексту, його повнота, глибина і точність.

Потрібно зазначити, що молодші школярі завжди готові вбирати інформацію, потрібно лише націлити їхню увагу. У молодших школярів увага мимовільна, вони активно реагують на все нове, яскраве і незвичайне. Їм

важко довільно керувати своєю увагою. Увага в них розсіяна, короткотривала, тому завдання повинні бути цікавими та різноманітними.

Розвиток довільної уваги в молодших школярів здійснюється успішно, якщо створюються умови для їх цілеспрямованої роботи, за яких вони привчаються керуватися самостійно поставленою метою. Розвиток довільної уваги у дітей іде від керування цілями які ставлять дорослі, до реалізації цілей, які ставлять учні, від постійного контролю дій учня вчителем до контролю дитиною своїх однокласників, а потім і до самоконтролю.

З віком учнів початкових класів зростає обсяг і стійкість їх уваги. Причиною нестійкості уваги в молодшого школяра буває недостатня його розумова активність, зумовлена як недосконаліми методами навчання, так і рівнем його готовності до учбової діяльності, непереборними труднощами в навчанні, станом здоров'я.

Враховуючи ці особливості, ми пропонуємо поетапну методику навчання комунікативного читання, яка містить три етапи і передбачає підготовчу роботу, власне етап читання і виконання мовленнєвих вправ на основі прочитаного.

Продемонструймо її реалізацію на базі тексту "Seasons" для третього класу.

Seasons

Once upon a time there lived one boy. His name was Year. He had four sisters. The first one was Winter. She was very serious and cold. The second one was Spring. She was very kind and beautiful. The third one was Summer. She was very bright and nice. The smallest one was Autumn. She had golden hair and her favourite colour was yellow. The sisters loved their brother very much and they were always together.

Етап I. Перед опрацюванням нового тексту учнями вчитель повинен підготувати учнів до читання тексту, наприклад:

1. What seasons do you know?

2. How many seasons are there in the year?

Потім учитель повинен підготувати учнів до читання тексту, наприклад:

1. What is your favourite season? Why?

2. Choose the card with the words which are connected with your favourite season.

Учитель пише назви пір року на дошці, й учні називають всі слова, які їх стосуються.

Учитель пропонує прослухати плівку зі звуками, за допомогою яких можна здогадатися, яка це пора року.

Учні читають назву тексту та здогадуються, про що йтиметься в тексті.

Етап II. Учні читають текст про себе з метою розуміння основного змісту за завданнями вчителя:

1. Read the text and put the pictures in order.

2. Complete the sentences:

Once upon a time there lived...

His name was...

The first one was...

The second one was...

The third one was...

The smallest one was...

Потім учитель пропонує повторне читання з детальним розумінням та ставить перед учнями завдання:

1. Answer the questions:

How many sisters did Year have?

Who was the first sister?

What was the brother's name?

Did the sisters love their brother?

Учитель пише текст, деякі ключові слова пропущені. Учні повинні прочитати текст та вставити необхідні слова.

1. Say is this sentence right or wrong:

The boy's name was Winter.

The second sister's name was Summer.

The smallest sister's name was Autumn.

The first sister's name was Spring.

Етап III. Учитель пропонує такі мовленнєві завдання:

1. Describe four sisters.

2. Talk about the seasons.

3. Make up your own story.

Отже, запропонована методика навчання комунікативного читання у початковій школі враховує такі психологічні особливості молодших школярів, як пам'ять, увага і мислення, та забезпечує ефективне поетапне формування комунікативних умінь читання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Hadfield Jill and Charles. Reading games. – Longman Ltd, 1996. – 25 p.
2. Gray Elisabeth. Skills builder for young learners. – Newbury: Exress Publishing, 2000. – 144 p.
3. Viney Peter. Departures in Reading. – New York: Oxford University Press, 1984. – 26 p.
4. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
5. Рогова Г.В, Верещагіна Н.Н. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в средней школе. – М.: Просвещение, 1988. – 224 с.
6. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
7. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Англійська мова 2-12 класи. – К.: Шкільний світ, 2001. – 44 с.
8. Mc Cracken and Mc Cracken. Stories, songs and poetry to teach reading and writing. – New York: American Library association, 1986. – 159 с.

Матеріал надійшов до редакції 1.04. 2005 р.

Vlasjuk T.V. Технология обучения коммуникативному чтению на начальном этапе.

В статье рассматривается технология обучения коммуникативному чтению на основе текста.

Vlasyuk T.V. The techniques for teaching communicative reading on the elementary level.

The article deals with teaching reading on the basis of the text with the help of communicative techniques on the elementary level.